

Tantern
KOMPLEX ÉS INTEGRÁLT TERÁPIÁS
TEVÉKENYSÉGEK

SZOCIALIZÁCIÓ

Speciális oktatás
V.-X. osztály
Súlyos/igen súlyos intellektuális képességzavarral élő és/ vagy
halmozottan sérült tanulók számára

Programa școlară
pentru aria curriculară
TERAPIE EDUCATIONALĂ COMPLEXĂ ȘI
INTEGRATĂ

Disciplina SOCIALIZARE

Învățăământ special
Clasa a Va – clasa a X-a
Dizabilități intelectuale grave, severe și/sau asociate

2019

Általános ismertető

A komplex és integrált terápiás tevékenységek a nevelő tanár feladatköréhez tartoznak, és a következő tevékenységeket foglalják magukba: önkiszolgálás fejlesztése, szociális készségek fejlesztése, kognitív fejlesztés, gyakorlati készségek fejlesztése és játékterápia. A fent említett nevelő tanár által megvalósuló tevékenységek kiegészítik, valamint segítik a gyógypedagógus tanár oktató-nevelői tevékenységét. A terápiás órák száma a gyermek egyéni fejlődésének és életkori sajátosságainak megfelelően vannak meghatározva.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek tantervét a kompetencia alapú tervezés jellemzi. A tanterv biztosítja az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében az alapvető önellátási és szociális készségek fejlődését.

A mediált (irányított) tanulási helyzetekben megvalósuló, különböző kompetenciák kialakítását célzó didaktikai tevékenységek végcélja a sikeres társadalmi beilleszkedés.

A tanterv szerkezetileg a következőképpen épül fel:

- Általános ismertető
- Alapkompetenciák
- Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységekre adott példák
- Tanulási tartalmak
- Módszertani javaslatok.

A kompetenciák, a tanulás által szerzett ismeretek, készségek, képességek, és attitűdök együttesét jelentik, melyek lehetővé teszik az egyén számára az adott területen való specifikus problémák vagy általános problémahelyzetek megoldását különféle sajátos helyzetekben.

A specifikus kompetenciák az alapkompetenciákból származnak, ezek egy iskolai ciklus alatt történő formálódását, elsajátítási fázisait jelenítik meg. A specifikus kompetenciák megvalósítása, fejlesztése érdekében a tantervben **tanulási tevékenységekre** adunk példát, melyek a tanulók konkrét tapasztalatára épülnek, és amelyek különféle tanulási kontextusoknak megfelelő didaktikai stratégiákat foglalnak magukba.

A tanulási tartalmat az alapkompetenciák elsajátításához szükséges ismeretek, készségek, képességek együttese alkotja.

A fentnevezett tanterv rugalmas, szabad mozgásteret biztosít a tanárnak a különböző tanítási területek megvalósításában, ezáltal biztosítva, a didaktikai tevékenység személyre szabottságát. A programban előírt különböző kompetenciák fejlesztése az osztályközösség és az egyén egyéni képességeihez igazodik.

A speciális oktatás didaktikai tevékenységeinek sajátossága a különböző didaktikai játékok és feladatok általi rehabilitáció. A tanterv középpontjában a gyermekre összpontosító aktív és irányított tanulás áll. Ebben a szemléletben a tanulás nem egy passzív folyamat, hanem egy – a tanuló által megtapasztalt- személyes élmény.

Az empirikus (spontán) tanulás, mely az aktuális értelmi fejlődés területén teszi próbára a tanulót, nem bír fejlesztő jelleggel. Jelentős fejlődést azok a rehabilitációs tanítási helyzetek biztosítanak, amelyekben a gyereket körülvevő támogató környezet egy lépéssel éppen az aktuális fejlettségi szint előtt jár. A „legközelebbi fejlődési zóna” olyan sáv, amelyben a gyerek a környezet biztonságos védettségét élvezve próbálgathat, és ez által fejlettebb szinten tud teljesíteni, mint amilyenre egyedül képes lenne. A fejlődés legközelebbi zónájára vonatkozó elmélet szerint a helyesen megtervezett tanulási folyamat mindig kicsivel magasabb rendű feladatokat kell kitűzzön a gyermek számára, mint amit az adott pillanatban önállóan el tud végezni. Ily módon a tanulónak éppen olyan mértékű intellektuális erőfeszítéseket kell tennie, amelyek fejlődésének leghatékonyabb kiváltói és optimális mozgatói.

A pedagógus által irányított és segített terápiás jellegű oktató-nevelő tevékenységben a gyermek mindig nagyobb mentális teljesítményre lesz alkalmas, mint amilyenre önállóan képes lenne. A legközelebbi fejlődési zóna jótékony segítségét használja a pedagógus, aki elfogadja és irányítja diákjainak próbálgatásait, így támogatva, hogy a válaszkeresés révén a diákok saját felismerésekhez jussanak.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek négy alapvető fejlesztési területre osztható tanterven alapulnak:

- testi fejlődés
- észlelés fejlődése
- értelmi fejlődés
- személyiség fejlődése és szociális készségek fejlődése

A fejlesztési területek céljai és alkotóelemei a tanuló sajátosságainak és iskolázottsági szintjének megfelelően alkalmazandók.

A komplex és integrált terápiás tevékenységek területei:

1. kognitív fejlesztés

- a gyógypedagógus tanító oktató-nevelő tevékenységét kiegészítő és megerősítő tanulási tevékenységek;

2. gyakorlati készségek fejlesztése (foglalkoztató terápia)

- a környezeti elvárások és az önellátási szükségletek betöltéséhez szükséges készségek kialakítását célozza (kollázs, gyurma, képeslapok, dekorációk), magába foglalva a zeneterápiát;

3. önkiszolgálási készségek

- az önálló életvitelhez szükséges készségek kialakítása; személyes higiénia, társadalmilag elfogadott magatartási formák elsajátítása

4. szociális készségek

- a családi és szociális beilleszkedés elősegítése, viselkedési szabályok elsajátítása, szűkebb és tágabb környezetben való biztonságos tájékozódás (osztályteremben, iskolában, kirándulások, látogatások alkalmával);

5. játékterápia

- a szociális készségek fejlesztését támogatja, célja a csapatszellem, kommunikációs készség, alkotó készség, felelősségtudat erősítése;

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók esetében a saját test ismerete és a külső környezet megtapasztalása elengedhetetlen feltétele az önkiszolgálási- szociális- és alkalmazkodási készségek megfelelő fejlődésének, valamint azon képesség kialakulásának, hogy a világot helyesen megismerje és megértse.

A környezet tudományos megismerése (direkt megtapasztalás, kutatás, megfigyelés) a világ különböző vetületeinek, a gondolkodás, tanulás és érdeklődés általi felismerését eredményezi.

A komplex és integrált terápiás tevékenységi területek által az iskola biztosítja a tapasztalati megismerés tudományos jellegét, az elsajátított ismeretek funkcionális ismeretökké váló alakulását, elősegítve ez által az eredményes alkalmazkodást.

A súlyos intellektuális képességzavarral élő tanulók által elsajátított tudományos fogalmak alapjául a konkrét, érzékszervek által megtapasztalt tudás szolgál. A megismerés aktív tapasztalati sajátossága segíti a tanulót az olyan összefüggések megértésében, mint szerv és annak működése (fül-hallás, szem-látás), szervezet és környezet kapcsolata.

A megismerési folyamatok strukturálódása egy komplex lépés, amelyet az értelmi fejlődés és az instrumentális tanulás (próba-szerencse tanulás) követ. Az intellektuális képességzavarral

élő gyermek esetében az értelmi fejlesztés eltérő, sajátos jelleget ölt. A szenzomotoros fejlesztés (sajátos gyógypedagógiai tevékenység) által, befolyásolhatjuk a főbb területeket, mint a kommunikáció, értelmi képességek, önellátás, szociális készségek fejlődését.

A szenzomotoros és nagymozgások fejlesztését célzó terápiás tevékenységek elősegítik azon jártasságok, készségek kialakulását, amelyek az értelmi-, a kommunikációs- és a nyelvi képességek fejlődésében, valamint az alapvető matematikai fogalmak gyakorlatba ültetésében kiinduló pontot képeznek. A tér, idő és mennyiség észlelésével kapcsolatos ismeretek elsajátítása a matematikai ismertek megalapozását szolgálják, elősegítik a számfogalom kialakulását, valamint annak a mindennapi életben való helyes használatát (pénzhasználat, tömegközlekedési eszköz helyes kiválasztása).

A tantervi differenciálás a feladatokban, a segítségnyújtásban és az erőforrásokban valósul meg, így a tanulók képesek lesznek:

- érdeklődést kifejezni a saját személyük és a környezetük iránt
- felhasználni érzékelésüket a környezetük felismerésére és megismerésére
- tágítani a konkrét megtapasztalás mezejét
- megérteni ok –okozati összefüggéseket
- gyakorlatba ültetni a tanult ismereteket
- megismerni az egészséges életmód törvényeit
- használni az alapvető mérőeszközöket és mértékegységeket
- kísérletezni a különböző anyagok állapotváltoztatásaival
- tudatosítani a nappal-éjszaka, valamint az évszakok váltakozásait

Az intellektuális képességzavarral élő tanulók fejlesztése esetében számottevő eredmények érhetőek el a mindennapi életbe való alkalmazkodás és a társadalmi beilleszkedés területén.

A tanterv megvalósításához feltétlenül szükséges a nevelő tanár kreativitása, amely az oktatási tartalmak optimális kínálatának megválasztásában, a fejlesztő tevékenység folyamatos értékelésében és korrekciójában jut kifejezésre.

V.-X. OSZTÁLY

Alapkompetenciák

- 1. A mindennapi élethelyzetekhez szükséges szociális képességek gyakorlása**
- 2. Affektív képességek fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az érzelmek és érzések kifejezését a társadalmi környezetben**
- 3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben**

V. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

Alapkompetenciák

1.A mindennapi élethelyzetekhez szükséges szociális képességek gyakorlása

V. osztály
1.1. A környezethez való alkalmazkodás és tájékozódás gyakorlása Identitás felismerése a közvetlen környezethez való viszonyulás során <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - játékos gyakorlatok testük fizikai tulajdonságainak bemutatására - személyes adatok ismerete: személyazonossági igazolvány, születési bizonyítvány - családtagok felismerése és azonosítása rokonsági kapcsolatok alapján/tág családi kör - szerepjátékok különböző témákkal: Anyukásdi, Családosdi - játékos gyakorlatok az ismerős személyek hasonló és különböző tulajdonságainak felismerésére
1.2. Helyes magatartásminták gyakorlása iskolai környezetben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - gyakorlatok a társak és az iskola alkalmazottainak felismerésére - gyakorlatok személyközi kapcsolatok megerősítésére - játékos gyakorlatok az iskola területén való tájékozódáshoz
1.3. Pozitív attitűd kialakítása a társas környezet irányában <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - a környezet helyszíneinek felismerése képeken: utca, üzlet, stb. - látogatás iskolán kívüli helyszínekre - közlekedési jelzőtáblák megfigyelése - kijelölt helyeken való átkelés - utazás járművekkel - helyes viselkedési szabályok betartása a járműveken: Hol a helyem?, Hogy helyes? - helyes viselkedés gyakorlása különböző helyzetekben - szerepjátékok az elsajátított szabályok alkalmazására - környezettudatos magatartás kialakítása, fejlesztése: Takarítsunk!, Őrizzük meg a

tisztaságot!

- szerepjátékok erkölcsi és környezetvédelmi tartalmakkal: Zöld sarok, Védjük a természetet!
- játékok készítése újrahasznosítható anyagokból

2. Affektív képességek fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az érzelmek és érzések kifejezését a társadalmi környezetben

V. Osztály

2.1. Személyiségjegyek kialakítása a társadalomhoz való alkalmazkodás érdekében

Példák tanulási tevékenységekre:

- társak megismerése és pozitív viszonyulások kialakítása: Varázsgomolyag
- szociális játékok az egymás iránti érdeklődés felkeltésére: Osztálytársam portréja!
- önismereti játékok: Nevek játéka, Szórakoztató játék

2.2. Önkontroll gyakorlása különböző élethelyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

- társadalmi témájú filmek megtekintése nevelő jelleggel
- saját és mások érzelmeinek felismerése: vidám, szomorú, félénk, sírós, visszahúzódó, stb.
- érzelmek megélése: Ismerem magam...Ismerlek téged!
- kommunikációs és társas kapcsolatok gyakorlása: érzelmi állapotok utánzása és felismerése minta alapján: Mit teszek, ha...?, Jó gyerek vagyok!, Anya jutalma!

3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben

V. osztály

3.1. Az egyéni alkalmazkodó készségek kialakítása a csoport igényeinek megfelelően

Példák tanulási tevékenységekre:

- helyes magatartás elsajátítása: látogatások, kirándulások, iskolák közötti kulturális, művészeti és sportrendezvények, stb.
- különböző témájú szerepjátékok: Ember, ne mérgeződj, Szórakoztató staféta, Egy udvarias gyerek
- adekvát viselkedési formák különböző helyzetekben

3.2. Az alkalmazkodó készségek gyakorlása kiscsoport /közösség szintjén

Példák tanulási tevékenységekre:

- a csoport életéhez tartozó rendezvényeken való részvétel: Születésnap, Anyák napja, Gyereknapi
- népi szokások összekapcsolása vallási ünnepekkel: Betlehemi csillagok, Újévi köszöntők, stb.
- nemzeti és vallási ünnepeken való részvétel: Nemzeti ünnepünk, Európa napja, Karácsony, Húsvét, stb.
- polgári nevelést célzó szerepjátékok: Ma gyerek, holnap serdülő!
- egymás segítésére irányuló baráti kapcsolatok kialakítása
- szociális játékok: Így igen! Így nem!

Tartalmak

Tartalmi területek	V. Osztály
Személy	Identitás elemei
Iskolai környezet	Iskolai környezet követelményeinek megfelelő magartartás Tájékozódás az iskola területén
Szociális környezet	Helyes magatartásminták a szociális környezetben
Érzelmek	Érzelmi önállóság
Közreműködés és együttműködés	Viselkedések igazodása a csoport/közösség szintjéhez

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1. Alkalmazkodó magatartás			
2.Érzelmi kifejezőkészség és kontroll			
3.Proszociális viselkedésformák megnyilvánulása			
4. Magatartásminták betartása a csoportban			

VI . osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.A mindennapi élethelyzetekhez szükséges szociális képességek gyakorlása

VI. osztály
1.1. A környezethez való alkalmazkodás és tájékozódás segítése Identitás felismerése a közvetlen környezethez való viszonyulás során <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - játékos gyakorlatok az ismerős személyek hasonló és különböző tulajdonságainak felismerésére különböző kontextusokban: képek, filmek, olvasott szövegek - a környezetben levő tárgyak és élőlények megnevezése képek, történetek alapján - a közvetlen környezetben levő szociokulturális létesítmények felismerésére irányuló gyakorlatok képek vagy konkrét helyzetek alapján, ezek megnevezése és hasznossága
1.2. Helyes magatartásminták gyakorlása iskolai környezetben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - iskolai környezet tárgyait, helyiségeinek felsímerésére irányuló gyakorlatok különböző információs források segítségével: fényképek, szórólapok, Power-Point bemutatók - helyes viselkedésre ösztönösítő gyakorlati tevékenységek különböző élethelyzetekben: Az orvosi rendelőben, A logopédusnál, gyógytornásznál, stb. - a nonverbális és verbális kommunikációra, szociális jelentéssel bíró gesztusokra ösztönösítő gyakorlati tevékenységek az iskolai környezetben levő pozitív kapcsolatok fenntartása érdekében
1.3. Pozitív attitűd kialakítása a társas környezet irányában <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - a közvetlen környezet elemeinek konkrét helyének megjelölése/felismerése terepen és térkép segítségével - gyakorlatok az iskola közvetlen környezetében feltételezhető problémás helyzetek szimulálására - gyakorlatok közlekedési táblák/jelzések megfigyelésére és helyes használatára - gyakorlati tevékenységek a közszállítási járműveken való helyes viselkedési normák elsajátítására/betartására

- az elsajátított viselkedési szabályokkal kapcsolatos szerepjátékok különböző témakörökben
- a környezettudatos gondolkodás kialakítását segítő gyakorlatok: A farmon, A kis kertész
- tematikus szerepjátékok a környezettudatosság és ekölcsös viselkedés témakörökben: A természet a barátunk!
- gyakorlati tevékenységek: játékok készítése újrahasznosított anyagokból

2. Affektív képességek fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az érzelmek és érzések kifejezését a társadalmi környezetben

VI. Osztály

2.1. Személyiségjegyek kialakítása a társadalomhoz való alkalmazkodás érdekében

Példák tanulási tevékenységekre:

- szerepjáték , kreatív játékok szociális témakörben, történetek és szabad beszélgetés a szociális helyzetek következményeinek megértése érdekében (pl. mi történik, ha játék közben nem tartjuk be a játékszabályokat, vagy nem tartunk be egy viselkedési szabályt)
- a valóság képzelettől való megkülönböztetésének képességének fejlesztésére irányuló tevékenységek megfigyelés és megbeszélés által (pl. egy rajzfilm nézése és egy farm látogatását követően meg lehet beszélni, hogy az állatok énekelnek/beszélnék/rajzolnak, stb.- e a valóságban, vagy csak a mesében történik ez)
- pozitív viszonyulásra és egymás megismerésére irányuló játékok: Dobd a labdát!, Forró krumplic!
- egymás megismerésére, a szocializáció fejlesztésére, egymás iránti érdeklődés felkeltésére irányuló játékok: A legjobb barátom – portré
- önismereti, ismerkedéses valamint szocializáció fejlesztésére irányuló játékok: Találd ki a nevét!, A vidám bohóc!

2.2. Önkontroll gyakorlása különböző élethelyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

- szociális témájú oktató filmek nézése
- az ön maga illetve mások fele irányuló agresszív viselkedés következményeinek azonosítása gyakorlati tevékenységek segítségével: osztálytársak, pedagógusok, szülők, stb.
- önmaguk felé irányuló pozitív attitűdök megnyilvánulási formáinak azonosítását segítő

gyakorlatok: saját értékek/hibák helyes értékelése, megadott szavak/reprezentatív képek segítségével

- affektív játékok
- identifikációs játékok: Mit teszek ha... ?

3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben

VI. osztály

3.1. Az egyéni alkalmazkodó készségek kialakítása a csoport igényeinek megfelelően

Példák tanulási tevékenységekre:

- erőszakos impulzusokra irányuló önkontroll kialakítását célzó gyakorlatok, saját életesemények pozitív percepciójának segítése konkrét – intuitív segédlettel, Power-Point bemutatók stb. segítségével
- saját viselkedés elemzési képességének kialakítására irányuló gyakorlatok a csoportos tevékenység mindennapi helyzeteiben
- a helyes viselkedési normák alkalmazását segítő gyakorlatok-látogatások, kirándulások, osztályok/iskolák közötti, kulturális, művészeti, sport tevékenységek által
- deviáns viselkedési módok azonosítása a mindennapi életben valamint, a nem megfelelő internethasználat miatt- a virtuális térben

3.2. Az alkalmazkodó készségek gyakorlása kiscsoport /közösség szintjén

Példák tanulási tevékenységekre:

- társalgási készségek fejlesztésére irányuló tevékenységek (pl. hogyan beszéljünk másokkal, hogyan találjunk közös beszédtemát, hogyan legyünk aktív hallgatók, hogyan kérdezzünk, és válaszoljunk)
- aktuális közösségi eseményekkel kapcsolatos tematikus beszélgetések
- asszociációs gyakorlatok: szokások/hagyományok és a vallási ünnepek témakörében
- polgári nevelés keretén belüli szerepjátékok, életkori sajátosságoknak megfelelően: A mai gyerek, a holnap serdülője!

Tartalmak

Tartalmi területek	VI. Osztály
Személy	Identitás elemei
Iskolai környezet	Iskolai környezet követelményeinek megfelelő magartartás Tájékozódás az iskola területén
Szociális környezet	Helyes magatartásminták a szociális környezetben
Érzelmek	Érzelmi önállóság
Közreműködés és együttműködés	Viselkedések igazodása a csoport/közösség szintjéhez

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1. Alkalmazkodó magatartás			
2.Érzelmi kifejezőkészség és kontroll			
3.Proszociális viselkedésformák megnyilvánulása			
4. Magatartásminták betartása a csoportban			

VII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.A mindennapi élethelyzetekhez szükséges szociális képességek gyakorlása

VII. osztály
1.1. A környezethez való alkalmazkodás és tájékozódás segítése Identitás felismerése a közvetlen környezethez való viszonyulás során <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - játékos gyakorlatok: az egyén szerepének azonosítása a csoport és a család szintjén - a csoport és a család szintjén alkalmazható szerepjáték - a csoporton és családon belüli együttműködés és közreműködés fejlesztését segítő tevékenységek - más személyek felismerését és a másokkal való társas érintkezést segítő alkalmazott gyakorlati tevékenységek (egyének és a család szintjén), különböző kontextusokban
1.2. Helyes magatartásminták gyakorlása iskolai környezetben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - az iskolai környezetben használatos viselkedési normák, kommunikációs sajátosságok alkalmazását célzó gyakorlatok - szabad beszélgetés az azonos évfolyamon levő osztályok tanulói között - helyes iskolán belüli viselkedésre irányuló transzdiszciplináris szimulációs tevékenységek - pozitív/negatív, nonverbális/verbális kommunikáció szintjén levő viselkedésformák azonosítása a pozitív iskolán belüli kapcsolatok kialakítása érdekében
1.3. Pozitív attitűd kialakítása a társas környezet irányában <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - konkrét szituációs tájékozódást segítő gyakorlatok a közvetlen környezetben - problematikus helyzetek elemzésére irányuló gyakorlatok konkrét helyzetek/audio-vizuális eszközök segítségével - közterek látogatása és használata: utca, üzlet, park , múzeum - kirándulások, séták, az elsajátított társadalmi normák betartásával - a környezettudatos gondolkodás fejlesztését célzó gyakorlati tevékenységek: Ültessünk!, Gondozzuk a! - környezettudatos és erkölcsi tematikájú szerepjátékok: A kis természetvédő!

- gyakorlati tevékenység- játékok készítése újrahasznosított anyagokból: Hogyan hasznosítható újra?

2. Affektív képességek fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az érzelmek és érzések kifejezését a társadalmi környezetben

VII. Osztály

2.1. Személyiségjegyek kialakítása a társadalomhoz való alkalmazkodás érdekében

Példák tanulási tevékenységekre:

- szerepjáték: Jó tettek, rossz tettek!
- emberek közötti kapcsolatok felismerése különböző élethelyzetekben: segítség, tisztelet, barátság, gyűlölet, irigység
- ismerkedési és szocializációs játékok, pozitív kapcsolatok kialakítása: Dobd a labdát!, Forró krumpli!
- ismerkedési és szocializációs játékok, mások iránti érdeklődés fejlesztése: A legjobb barátom- porté
- önismereti és ismerkedési játékok, szocializációs játékok

2.2. Önkontroll gyakorlása különböző élethelyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

- változatos helyzetekre jellemző, hatékony kommunikációt elősegítő szabályrendszer meghatározása
- a pozitív énkép megnyilvánulási formáinak gyakorlására öszpontosító gyakorlatok, személyes értékek és hiányosságok helyes mérlegelése megadott szavak, reprezentatív képek segítségével
- affektív játékok a kommunikációs gátak kiküszöbölése érdekében

3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben

VII. osztály

3.1. Az egyéni alkalmazkodó készségek kialakítása a csoport igényeinek megfelelően

Példák tanulási tevékenységekre:

- erőszakos impulzusokra irányuló önkontroll gyakorlását célzó tevékenységek, saját életesemények pozitív percepciójának segítése konkrét – intuitív segédlettel, Power-Point

bemutatók, stb. segítségével

- saját viselkedés elemzési képességének begyakorlására irányuló gyakorlatok a csoportos tevékenység mindennapi helyzeteiben
- a helyes viselkedési normák alkalmazását segítő gyakorlatok: látogatások, kirándulások, osztályok/iskolák közötti, kulturális, művészeti, sporttevékenységek által
- deviáns viselkedési módok azonosítása a mindennapi életben, valamint, a nem megfelelő internethasználat miatt - a virtuális térben

3.2. Az alkalmazkodó készségek gyakorlása kiscsoport /közösség szintjén

Példák tanulási tevékenységekre:

- társalgási készségek begyakorlását célzó tevékenységek (pl. hogyan beszéljünk másokkal, hogyan találjunk közös beszédtemát, hogyan legyünk aktív hallgatók, hogyan kérdezzünk, és válaszoljunk)
- aktuális szociális eseményekkel kapcsolatos tematikus beszélgetések
- asszociációs gyakorlatok: szokások/hagyományok és a vallási ünnepek témakörökben
- polgári nevelés keretén belüli szerepjátékok, életkori sajátosságoknak megfelelően: A ma gyereke, a holnap serdülője!

Tartalmak

Tartalmi területek	VII. Osztály
Személy	Identitás elemei
Iskolai környezet	Iskolai környezet követelményeinek megfelelő magartartás Tájékozódás az iskola területén
Szociális környezet	Helyes magatartásminták a szociális környezetben
Érzelmek	Érzelmi önállóság
Közreműködés és együttműködés	Viselkedések igazodása a csoport/közösség szintjéhez

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1. Alkalmazkodó magatartás			
2.Érzelmi kifejezőkészség és kontroll			
3.Proszociális viselkedésformák megnyilvánulása			
4. Magatartásminták betartása a csoportban			

VIII. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.A mindennapi élethelyzetekhez szükséges szociális képességek gyakorlása

VIII. osztály
1.1. A környezethez való alkalmazkodás és tájékozódás segítése Identitás felismerése a közvetlen környezethez való viszonyulás során <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - játékos gyakorlatok : az egyén szerepének azonosítása a csoport és a család szintjein - a csoporton illetve családon belüli együttműködés és közreműködés megszilárdítására irányuló tevékenységek - más személyekkel való kapcsolati/viselkedésminták (egyének és családtagok) gyakorlati alkalmazása különböző kontextusokban
1.2. Helyes magatartásminták gyakorlása iskolai környezetben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - transzdiszciplináris tevékenységek az iskolán belüli helyes viselkedés kialakítására - nonverbális és verbális kommunikációval kapcsolatos pozitív/negatív viselkedésmódok azonosítása az iskolán belüli pozitív kapcsolatok fenntartásának érdekében - az iskola pontos címének és elhelyezkedésének ismerete egy meghatározott térben: utca, üzlet, park
1.3. Pozitív attitűd kialakítása a társas környezet irányában <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - konkrét, helyi tájékozódást segítő gyakorlatok a közvetlen környezetben - közterek látogatása és használata: utca, üzlet, park, múzeum - kirándulások, séták - szerepjátékok a korábban elsajátított szabályok alkalmazásával - a környezettudatos gondolkodás megerősítését és általánosítását célzó gyakorlati tevékenységek: Takarítsunk!, Őrizzük meg a tisztaságot! - környezettudatos és erkölcsi tematikájú szerepjátékok: A zöld járőrök, Természet védők - játékok készítése újrahasznosított anyagokból: gyakorlati tevékenység

2. Affektív képességek fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az érzelmek és érzések kifejezését a társadalmi környezetben

VIII. Osztály

2.1. Személyiségjegyek kialakítása a társadalomhoz való alkalmazkodás érdekében

Példák tanulási tevékenységekre:

- szerepjáték: Helyes viselkedés, helytelen viselkedés!
- emberek közötti kapcsolatokhoz való helyes viszonyulás, különböző élethelyzetekben: segítség, tisztelet, barátság, gyűlölet, irigység
- pozitív kapcsolati minták alkalmazása különböző kontextusokban: együttműködés, egymás segítése, jóság, szeretet, versengés
- ismerkedési és szocializációs játékok, pozitív kapcsolatok kialakítása: Segítsük a legkisebbet!
- ismerkedési és szocializációs játékok, mások iránti érdeklődés fejlesztése: Példaképem - porté
- önismereti és ismerkedési játékok, szocializációs játékok

2.2. Önkontroll gyakorlása különböző élethelyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

- változatos helyzetekre jellemző, hatékony kommunikációt segítő szabályrendszer alkalmazása- a büntetés és fegyelmezés közötti különbség
- a másokkal szembeni pozitív viszonyulásmódok begyakorlását elősegítő gyakorlatok különböző személyek/mesefigurák értékeinek és hibáinak kiértékelése/elemzése, megadott szavak/reprezentatív képek segítségével
- affektív játékok a kommunikáción belüli hatékony üzenetküldés elősegítésére

3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben

VIII. osztály

3.1. Az egyéni alkalmazkodó készségek kialakítása a csoport igényeinek megfelelően

Példák tanulási tevékenységekre:

- erőszakos impulzusokra irányuló önkontroll fejlesztését segítő tevékenységek, saját életesemények pozitív percepciójának segítése konkrét – intuitív segédlettel, Power-Point

bemutatók stb. segítségével

- saját viselkedés elemzési képességének alkalmazására irányuló gyakorlatok a csoportos tevékenység mindennapi helyzeteiben
- a helyes viselkedési normák alkalmazását segítő gyakorlatok: látogatások, kirándulások, osztályok/iskolák közötti, kulturális, művészeti, sport tevékenységek által
- a mindennapi életben valamint a virtuális térben fellelelhető deviáns viselkedési módok elemzésének fejlesztését célzó gyakorlatok

3.2. Az alkalmazkodó készségek gyakorlása kiscsoport /közösség szintjén

Példák tanulási tevékenységekre:

- szerepjáték a kiscsoport szintjén, az elsajátított szabályok alkalmazásával
- különböző jellegzetes környezeti feltételekhez való alkalmazkodási képességgel kapcsolatos filmek nézése (megbeszéléssel kiegészítve)
- a kiscsoportban illetve közösségben elfoglalt státusokkal és szerepekkel kapcsolatos tematikus beszélgetések: Mit tegyünk egy számunkra fontos napon?
- a polgári nevelés tematikáját érintő, életkori sajátosságoknak megfelelő, szerepjátékok: Az én példaképem!

Tartalmak

Tartalmi területek	VIII. Osztály
Személy	Identitás elemei
Iskolai környezet	Iskolai környezet követelményeinek megfelelő magartartás Tájékozódás az iskola területén
Szociális környezet	Helyes magatartásminták a szociális környezetben
Érzelmek	Érzelmi önállóság
Közreműködés és együttműködés	Viselkedések igazodása a csoport/közösség szintjéhez

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1. Alkalmazkodó magatartás			
2.Érzelmi kifejezőkészség és kontroll			
3.Proszociális viselkedésformák megnyilvánulása			
4. Magatartásminták betartása a csoportban			

IX. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.A mindennapi élethelyzetekhez szükséges szociális képességek gyakorlása

IX. osztály
1.1. A környezethez való alkalmazkodás és tájékozódás segítése Identitás felismerése a közvetlen környezethez való viszonyulás során <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - az egyén szerepe a közösségben: játékos gyakorlatok - kiegyensúlyozott családi életminta kialakítását szolgáló gyakorlatok - beszélgetések a szociális nevelés tematikáját feldolgozó CD-oktató anyagok kapcsán - gyakorlati tevékenységek a problémás helyzetekben való viselkedésmódok azonosítása érdekében
1.2. Helyes magatartásminták gyakorlása iskolai környezetben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - szerepjáték csoporttársakkal szembeni kooperatív és együttműködésen alapuló kapcsolatok begyakorlásához - a pozitív baráti kapcsolatok fejlesztése és megerősítése szabad tevékenységek segítségével: A legjobb barátom! - pozitív/negatív, nonverbális/verbális kommunikáció szintjén levő viselkedés formák azonosítása a pozitív iskolán belüli kapcsolatok kialakítása érdekében
1.3. Pozitív attitűd kialakítása a társas környezet irányában <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - gyakorlatok személyközi kapcsolatok megerősítésére - helyes viselkedés gyakorlása különböző helyzetekben - játékos gyakorlatok különböző szociális területen való tájékozódáshoz: utca, park, üzlet, múzeum - kirándulások és séták - szerepjáték az elsajátított szabályok alkalmazására - környezettudatos magatartás kialakítása, általánosítása: Takarítsunk!, Őrizzük meg a tisztaságot! - szerepjátékok erkölcsi és környezetvédelmi tartalmakkal: Zöld sarok!, Védjük a

természetet!

- játékok készítése újrahasznosítható anyagokból

2. Affektív képességek fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az érzelmek és érzések kifejezését a társadalmi környezetben

IX. Osztály

2.1. Személyiségjegyek kialakítása a társadalomhoz való alkalmazkodás érdekében

Példák tanulási tevékenységekre:

- foglalkozások/mesterségek azonosítását segítő tevékenységek
- a szülők foglalkozásának bemutatásához kapcsolódó tevékenységek
- szerepjáték: Mi szeretnék lenni?
- gyakorlati tevékenységek: gyár és műhelylátogatás, stb.
- a különböző szakmákra jellemző jellegzetes külső megjelenés és viselkedésmód
- önismereti, ismerkedési és szocializációs játékok

2.2. Önkontroll gyakorlása különböző élethelyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

- különböző viselkedésmódok megítélésének képességét fejlesztő játékok (pl. befejezetlen, szociális jellegű tanulsággal bíró történetek)
- változatos szociális helyzetekkel kapcsolatos filmek nézése
- szereplők/személyek tetteinek kritikus elemzését segítő gyakorlatok
- a másokkal szembeni pozitív viszonyulás elmélyítését segítő gyakorlatok, más személyek/szereplők értékeinek és hibáinak elemzése megadott szavak/reprezentatív képek segítségével
- affektív játékok a kommunikációs üzenet helyes közlésének elősegítésére

3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben

IX. osztály

3.1. Az egyéni alkalmazkodó készségek kialakítása a csoport igényeinek megfelelően

Példák tanulási tevékenységekre:

- erőszakos indulatokra irányuló önkontroll lehetőségeinek elmélyítése, saját életesemények pozitív percepciójának segítése konkrét – intuitív segédlettel, power point bemutatók, stb.

segítségével

- saját viselkedés elemzési képességének alkalmazására irányuló gyakorlatok a jellegzetes csoporthelyzeteknek megfelelően
- a helyes viselkedési normák alkalmazását segítő gyakorlatok: látogatások, kirándulások, osztályok/iskolák közötti, kulturális, művészeti, sport tevékenységek által
- a mindennapi életben valamint a virtuális térben fellelhető deviáns viselkedésmódok elemzésének képességét megszilárdító tevékenységek

3.2. Az alkalmazkodó készségek gyakorlása kiscsoport /közösség szintjén

Példák tanulási tevékenységekre:

- szerepjáték a kiscsoport szintjén, az elsajátított szabályok alkalmazásával
- filmek/power-point bemutatók megbeszéléssel egybekötött követését elősegítő gyakorlatok
- tematikus beszélgetések a civilizált viselkedés/viszonyulás témakörében
- a polgári nevelés tematikáját érintő, életkori sajátosságoknak megfelelő, szerepjátékok: A nagykorúság!

Tartalmak

Tartalmi területek	IX. Osztály
Személy	Identitás elemei
Iskolai környezet	Iskolai környezet követelményeinek megfelelő magartartás Tájékozódás az iskola területén
Szociális környezet	Helyes magatartásminták a szociális környezetben
Érzelmek	Érzelmi önállóság
Közreműködés és együttműködés	Viselkedések igazodása a csoport/közösség szintjéhez

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1. Alkalmazkodó magatartás			
2.Érzelmi kifejezőkészség és kontroll			
3.Proszociális viselkedésformák megnyilvánulása			
4. Magatartásminták betartása a csoportban			

X. osztály

Sajátos kompetenciák és tanulási tevékenységek

1.A mindennapi élethelyzetekhez szükséges szociális képességek gyakorlása

X. osztály
1.1. A környezethez való alkalmazkodás és tájékozódás segítése Identitás felismerése a közvetlen környezethez való viszonyulás során <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - párbeszéd a házasság és párválasztás témakörökben - beszélgetések a család társadalmon belüli helyét és szerepét illetően - gyakorlati tevékenységek egy kiegyensúlyozott családmódel megzilárdítása érdekében - beszélgetések szexuális neveléssel kapcsolatos oktató CD-k kapcsán - gyakorlati tevékenységek-különböző viselkedésmódok problematikus helyzetekben
1.2. Helyes magatartásminták gyakorlása iskolai környezetben <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - az iskolán belüli helyes szociális készségek elmélyítését elősegítő gyakorlatok - pozitív kapcsolatok megerősítését elősegítő szabad tevékenységek: A legjobb...! - pozitív/negatív, nonverbális/verbális kommunikációval kapcsolatos viselkedésmódok megerősítését célzó tevékenységek az iskolai környezetben levő pozitív kapcsolatok fenntartása érdekében
1.3. Pozitív attitűd kialakítása a társas környezet irányában <i>Példák tanulási tevékenységekre:</i> - a személyközi kapcsolatok kiegyensúlyozottságának és érettségének megszilárdítását elősegítő tevékenységek - a szociális környezet: (üzlet, piac, közintézmények) azonosításának, megnevezésének, szervezeti sajátosságainak, működésének megismerését segítő tevékenységek - séták és kirándulások - szerepjáték az elsajátított szabályok alkalmazásával - a környezettudatos, erkölcsös magatartás fejlesztését elősegítő szerepjátékok: A zöld iskola!, Védjük a természetet! - makettek készítése újrahasznosítható anyagokból-gyakorlati tevékenységek

2. Affektív képességek fejlesztése, amelyek lehetővé teszik az érzelmek és érzések kifejezését a társadalmi környezetben

X. Osztály

2.1. Személyiségjegyek kialakítása a társadalomhoz való alkalmazkodás érdekében

Példák tanulási tevékenységekre:

- gyakorlati tevékenységek: gyár- és műhelylátogatás, stb.
- a különböző szakmákra jellemző jellegzetes külső megjelenés és viselkedésmód
- önismereti, ismerkedési és szocializációs játékok
- pénzügyi alapismeretek: pénzhasználattal kapcsolatos viselkedésmódok megkülönböztetésének képességét alakító tevékenységek, kisebb bevásárlások lebonyolítása

2.2. Önkontroll gyakorlása különböző élethelyzetekben

Példák tanulási tevékenységekre:

- különböző viselkedésmódok megítélésének képességét megszilárdító tevékenységek (pl. befejezetlen történetek, szociális tanulsággal)
- szociális helyzetekkel kapcsolatos filmek nézése
- konkrét szituációkhoz kapcsolható differenciált attitűdök megszilárdítását elősegítő tevékenységek
- a családhoz, iskolához, különböző élethelyzetekhez kapcsolódó adekvát viselkedési készségek megerősítésére irányuló gyakorlatok

3. Együttműködés és közreműködés gyakorlása különböző társas helyzetekben

X. osztály

3.1. Az egyéni alkalmazkodó készségek kialakítása a csoport igényeinek megfelelően

Példák tanulási tevékenységekre:

- más személyek erkölcsi jellemzőinek meghatározását elősegítő gyakorlatok
- az együttélés helyes szituációinak szimulálásával kapcsolatos gyakorlatok
- gyakorlatok a csoporthoz való tartozás meghatározására
- a hovatartozási csoport egy, reprezentatív, tagjával való identifikációt elősegítő gyakorlatok

3.2. Az alkalmazkodó készségek gyakorlása kiscsoport /közösség szintjén

Példák tanulási tevékenységekre:

- szerepjáték a kiscsoport szintjén, az elsajátított szabályok alkalmazásával
- a hűség és teherbeesés témájával kapcsolatos párbeszéd
- a szexuális úton terjedő betegségekkel kapcsolatos beszélgetések
- tematikus beszélgetések a civilizált viselkedés/viszonyulás témakörében
- a polgári nevelés tematikáját érintő, életkori sajátosságoknak megfelelő, szerepjátékok: A felnőttkor útján!

Tartalmak

Tartalmi területek	X. Osztály
Személy	Identitás elemei
Iskolai környezet	Iskolai környezet követelményeinek megfelelő magartartás Tájékozódás az iskola területén
Szociális környezet	Helyes magatartásminták a szociális környezetben
Érzelmek	Érzelmi önállóság
Közreműködés és együttműködés	Viselkedések igazodása a csoport/közösség szintjéhez

ÉRTÉKELÉSI KRITÉRIUMOK

MUTATÓK	VÉGSŐ ÉRTÉKELÉS		
	Megtanult/ teljesített	Folyamatban	Hiányos
1. Alkalmazkodó magatartás			
2.Érzelmi kifejezőkészség és kontroll			
3.Proszociális viselkedésformák megnyilvánulása			
4. Magatartásminták betartása a csoportban			

Módszertani javaslatok

A **Szocializáció** mint a tanterv része a súlyos/igen súlyos intellektuális képességgzavarral élő és halmozottan sérült gyerekek személyiségének felépítésében tartópillért képez. A problémás viselkedés csökkentése érdekében a program általános és speciális kompetenciákat különböző típusú tevékenységeket javasol azzal a céllal, hogy a gyerekek egy átfogó képet kapjanak a társas élet különböző aspektusairól és kommunikációs lehetőségeiről.

Társas kapcsolatokhoz szükséges kompetenciák fejlesztéséhez a program különböző tevékenységeket kínál: énkép kialakítása, szociális érettség elősegítése, szociális készségek gyakorlása terén. Ugyanakkor hozzátesz olyan tevékenységeket is, amelyek az egymásra figyelmet és egymás iránti érzékenységet (empátiát) fejlesztik, olyan aspektusokra fókuszálva, mint például saját maguk és mások jogainak felismerése/elismerése, saját maguk és mások iránti felelősségvállalás.

Az iskolai tantervben a Szocializáció területe nélkülözhetetlen, mivel a súlyos intellektuális képességgzavarral élő gyerekeknek szükségük van közvetlen útmutatásra a kapcsolataik kialakításához.

Az újdonság jegyében a program értékelési kritériumokat javasol és interdiszciplináris szempontokat kínál.

A súlyos intellektuális képességgzavarral élő és halmozottan sérült tanulók részére szerkesztett **Szocializáció** program tevékenységei elősegítik az iskolai csoportokhoz való alkalmazkodást, az iskolai követelményeknek megfelelő viselkedés kialakítását, az érzelmek helyes kifejezését és értelmezését.

Az ajánlott tevékenységek biztosítják a pedagógus számára a didaktikai feladatok/tartalmak egyénreszabását a gyerekek képességei, lehetőségei és fejlettségi szintjüknek megfelelően, pozitív megerősítéssel, jutalmazással módosítva a gyerekek viselkedését a helyes magatartásminták irányába.

Az ilyen típusú tevékenységekkel a pedagógus alakítja, fejleszti a gyerekek szociális kapcsolat kialakítási képességeit különböző helyzetekben, hangsúlyt fektetve a közreműködésre és a biztonságos légkör kialakítására.

BIBLIOGRÁFIA :

- Asociația RENINCO România, (2002), *Curriculum pentru copii cu deficiențe (dizabilități) severe și profunde*;
- Asociația RENINCO România, (1998), *Educația integrată a copiilor cu handicap*;
- Asociația RENINCO România, (2000) *Ghid de predare-învățare pentru copiii cu CES*;
- Ausubel, P.D., (1986) *Învățarea în școală*, E.D.P., București;
- Gherguț, A., (2013), *Sinteze de psihopedagogie specială. Ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice*, Ed. Polirom, București;
- Leaf, R., McEachin, J., (2011), *Ghid de terapie ABA*, partea a II-a Programe de Lucru, București, Editura Frontiera;
- Neamțu, C., (2003). *Devianța Școlară- Ghid de intervenție în cazul problemelor de comportament ale elevilor*, Editura Polirom, Iași;
- Radu, Gh., (coord.), (1999), *Introducere în psihopedagogia școlarilor cu handicap*, București, Editura Pro Humanitate;
- Păunescu, C., Mușu, I., (1990), *Recuperarea medico-pedagogică a copilului handicapat mintal*, Ed. Medicală, București;
- *** (2008), *** Programa de terapie educațională complexă și integrată pentru elevii cu dizabilități severe, profunde și/sau asociate*, nr. 5234/2008;
- *** (2014), *ABILITAREA CURRICULARĂ A CADRELOR DIDACTICE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PENTRU CLASA PREGĂTITOARE* -Program de formare continuă pentru cadrele didactice din învățământul primar, Ministerul Educației Naționale, Universitatea din București - Departamentul de Formare a Profesorilor și SOFTWIN SRL, CCD Argeș, Brașov, Brăila, București, Caraș-Severin, Cluj, Dolj, Iași.

Grupul de lucru

Liana Maria MITRAN, coordonator Ministerul Educației Naționale
Vasilica COMIȘEL, coordonator Inspectoratul Școlar Județean Prahova

Nume, prenume	Instituție de apartenență
Lixandru Ioana Iuliana	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Orașul Vălenii de Munte
Ene Sanda Monica	Centrul Școlar de Educație Incluzivă, Orașul Vălenii de Munte
Gociu Claudia	Centrul Școlar de Educație Incluzivă nr.1 Ploiești

Fordítás:

Név	Intézmény neve
Bálint Ildikó	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Csonta Éva	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Farkas József	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Orbán Melinda Magdolna	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Orbán Réka	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Pokorny Emese	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely
Tóth Csilla	2-es számú Inkluzív Oktatási Központ -Marosvásárhely